

بر خصیصه عادلانه اولادینی ده کورولور . ایسته دین نقطه نظرندن بوتون ذهول بوجهته واقع اولور . بشریتک حالا آریوب واصل اولق ایسته دیکی بویوک غایده بو نقطه در ظن ایدیورز .

افراطدن افراطه

اوزون بر فاصله دن صوکره اخیراً آنقرده یکیدن انتشاره باشلایان «تورک یوردی» مجموعه سنک یکی فعالیت و مسامی چارچیه سنی بودفه انطالیه مبعوث محترمی حمده صبحی بک افندی چیزییورلر . بوندن صوکره آرتیق تورک یوردی ، الطایلرله ، قیزیل المارله ، بوزقوردلرله ، جنکیزک یاسالریله ، الحاصل ماضی ایله علاقه سنی کسپور ؛ «تورک ملتنی کری چکمک ایسته یلرله قارشی» جهادیلکنلری آچیور اوندن صوکرده ده : «تورک یوردی ، غرب مدنیته بنسین و بوتون قورتولوش چارملری او مدنیته بزه انتقالتده کورنلرک ، تورک ملتنی غرب ملتلی عائله سنه صوقق ایسته یلرک بر تلقتن واسطه سی در .» دییه تورک یوردی غایه سنی صراحت کوستریور . بر قاق صحیفه صوکره آغا اوغلی احمد بک افندی ده حمده صبحی بک افندی بی تأییداً بوغریلاشمه نک (بلاقی و شرط) اوله جفی سویاپور ، دییورکه : «آوروپا مدنیته هر شیئی سوروکله یوب کوتوریور . لکن مدنیته بر کلدن . علم و هنر بوندن آنجی بر قسمی احتوا ایدر . بونک ایچون غرب مدنیته بوتون نقصانلری و فضیلتلری ایله قبول ایدیللی . یعنی قلمز ، قلمز ، طرز تلقیمز ، ذهنیتمز اعتباریه آکا اویمالی یز . بونک خارجنده خلاص یوقدر .» احمد بک افندی «اختلالی ، انقلابی ؟» مسلسل مقاله لرینک ۱۴ نجیسنده ده ملتیزک خلاصی ایچون غربک علومندن ، فنون و صنایعندن ماعدا «اجتماعیاتنه ده مراجعت ایتمکدن باشقه چاره» اولمادیغنی سویلشدی . کورولیورکه تورک یوردی مؤسسعلری تورک ملتک اجتماعیاتنی بکنمه یورلر ، اونی اساسندن دیکشیرمک ، تورکلری بلا کیدو شرط غریبلاشدیرمق ایسته یورلر .

بر زمانلر تورک یوردی آچدیغکنز زمان قیزیل المارله ، ارکنه قونلرله ، جنکیزه عاند قصاد ایله مالامال کوروردیکیز . اوله قصیده لرکه جنکیزی کونشه ، باراغنی کوکدن پارچه لایما زمره نوره تشبیه ایدیور ؛ صوکره انسانی ، تاریخی جنکیزه سجه ایدیوریور ؛ کوکی آکا زبرجد بر سرای یاپور ؛ کونشلر ، آیلر جنکیزک تاجکی سلاملائیور ؛ جنکیزه ظفردن آبدلر دیکدیور ؛ جنکیزک چیقیدی کینش تختی قبله یاپور ؛ او «سماوی قهرمانه» اسکندری سجده ایدیور ؛ صوکرده «اولو خاقانک» بویوک روحنی تحلیل ایدیور ؛ اورادن «بر عرق ، بر ملت عشق» یاراتیور ؛ ونهایت جنکیزک ، او «بویوک غضنفر» ک اوکنده «سجده بیغینلریله» محرر صوکر تمیسنی اظهار ایدرک دیورکه : «لکن یمه ز ، ای خاقان ، کره یی بر (قیزیل الما) یاپی ایدی آتش وقان !»

سبیل الرشاد . — صاحب مکتوب آورام غالاتی افندی ، کچن هفته نقل ایتدیکنز فقره دن مقصدلری ایضاح ایدیور واسلامیتک بویوککنه قارشى تقدیرکارانه بیاناتده بولونیورلر . کرک بویانات حقکویانه لری ، کرک اسلامیتی ، ملت و حکومتی مدافعه خصوصنده سبق ایدن مسامیسی موجب تشکر در . بوندن باشقه زجه ویومی مطبوعه مزجه بیلمه یی بر شیئی ، یعنی فرانسه نک لادیلکن چیقمش اولدیغنی بیلدیرمک اعتباریه ده مکتوبلرینک آریجه بر دگری واردر . بزى حکومت ملیه منری مسامیه سوق ایدن ، «یکی تورکیه دولتی نظرند دینک قوانین مجموعه سیله علاقه سنی اولمادیغنی» اسنادی ایدی که صاحب مکتوب بوجهتی ده تصحیح ایتش اولسه لردی ، حقنده سوء ظنده بولونه ده هیهچ بر سبب قالمش اولمازدی . مدق بر ذات اولدیغنی یازیلرندن آکلاشیلان آورام غالاتی افندی امید ایدرکه یکی تورکیا دولتنک تشکیلاتی و قانونلری تدقیق ایدرک دین مینمزله قوانین دولت آره سنده کی موجود لایتنزل علاقه یی ده تسام و اعتراف ایتک بویوککنی کوسترلر .

صوکره مومی الهک بو مکتوبلرندده اکلایه مادیغنز بر نقطه واردر ؛ دیورلرکه : «حکومتلرک شکلری دین ایله علاقه دار دکلدن .» عجا بوندن مقصدلری نه در ؛ بویه دیدکلری حالده حکومتلرک علاقه دینه لرینی قید ایتمکدن کری قالمایورلر . بناء علیه سلب ایدیلن علاقه نک بر علاقه مثبتی ، یوقسه بر علاقه منفیه می اولدیغنی آکلاشیلما یور . برده «اورتودوکس روسیه ، پروتستان انکلتزه ، قاتولیک فرانسه ، مسلمان تورکیا دینز .» دییور . حال بوکه ایجابنده دینیر . علی الاکثر برشینک اوصاف ذاتیه سی کنیدیسندن مستبان اوله جفی ایچون تصریحنه لزوم کورولمز . مثلاً مسلمان احمد افندی ، قاتولیک ژان ... دییه احتیاج کورولمز . فقط هر نه زمان اشتباه واقع اولور ، وصفک ذاتی جای شبه کورولورسه بر قضیه تحلیله حالنده اظهار ایدیلر بویوک صفت کاشفه دینیر . بوندن طولاییدرکه بر وصف دینیک تصریحنه لزوم کوروله سی علاقه سزلقدن دکل ، علاقه نک تعین و معلومیتندن نشأت ایدر . دولت مفهومک افاده ایتدیکی شخصیت معنویه ، عجا (وجدان) سز بر شخصیت جامده مفهوم می میدر ؟ بزم بیلدیکمز تلقیات حاضره علمیه یه کوره شخصیت ، وجدان ایله تمایز ایدن بر مفهوم مدر . او حالده بؤدولتنک ده (وجدان) نی قبول ایتک و او وجدانی مجموعه قوانینک قوه مؤیده سی تلقی ایتک ضرورتی واردر . وجدانمز قوانین ، وجدانمز شخصیت هیهچده اکلاشیله مایه جق بر مفهوم مدر .

شوراسنی ده قید ایده لم که مختلف وجدانلرک بر قدر مشترکی واردر . او قدر مشترکدرکه وجدان کلی یی تأسیس ایدر . دین اسلامه خالص بر نقطه نظرله باقیله جق اولورسه ادیان مختلفه یی تمیل ایدن وجدانلرک دخی قدر مشترکنی اله المق و قوانین دولتی بو نقطه یه استناد ایدیرمک اختلاف مذاهیلله برابر افرادینک مساوات حقوقی تأمین ایتک کی

تورک یوردینک یکی (غایه) لرینه کوره آرتیق بویه « تورک ملتئ کری چکمک ایسته یلره قارشئ » اعلان جهاد ایدیه جکدر . شیمدی آنجی غرب مدینتدن، غرب اجتماعاتدن بحث ایدیه جکدر . یکی هدف اوراسیدر !

سنه لرجه « تورک ملتئ کری به چکمک ایسته یل » تورک یوردی طوتدینی بولک چور افغانی کوردکدن صوکره شیمدی تورک ملتئ التایلردن (سن) باخود (نابس) نهرلرینک قیلرینه سوروکلهمک ایسته یور . بر افراطدن دیگر بر افراطه صایبور .

محرم حرمه صبحی بک افندی کچن سنه ده موسقوودنک ویره جکی فکرلری انتخاب حاضر بر وضعیت آلمشدی . روس تجارت خارجیه قومیسراکنک آقره شعبه سنک رسم کشادی مناسبتله اوراده حرمه صبحی بک افندی روس سفیرینه خطابا بر نطق ایرادیدرک دیمشلردی که : « سز بزه برشی ویرمک ایچون کله بکیز . ویره جککیز شیر فکرلریکیزدر . بزه دوشونجه لریکیزی آکلاتیکیز . بز محاکمه ایتمک واتخاب ایلمک ایچون حاضرز . » حمدی الله صبحی بک افندی کچی منسوب اولدینی قومک بوتون میزانه مربوطیتله مفتخر طانیق ایسته دیکمز بر ذتی بویه باشق لرینک افکار و مؤسسائی انتخاب حاضر بر وضعیت کورمک اوزمان کرک بزی ، کرک کندیسنی سون دیگر دوستلرنی بک متأثر ایتمشدی . نه یالان سویله لم ، بز بوکون ده مینسارالیهک تورک یوردینی « غرب مدینتی بنسین و بوتون قورتولوش چاره لرینی اومدینتک بزه انتقالنده کورنلرک ، تورک ملتئ غرب ملتلی غایله سنم صوقق ایسته یلرک برتلقین واسطه سی » یامسی هیچ شبهه من بزم کچی کندیسنی سون بوتون دوستلرنی ده متأثر ایتمشدر . بیلمه یز ، نه وقت بویه باشق ملتیرک آرقه سنه طاقیلمق هوسنه نهایت ویریه جکدر ؟ ایچون کندی ملتیزی بکنمیورز ؟ ایچون « کندمنه بکیزمک » دن باشق دستورلر ارقه سنده قوشیورز ؟ ملتجیلکک اک بویوک شعاری منسوب اولدینی ملتک بوتون میزانه صمیمی و صادق برصورتده مربوط اولق و باشق لرینه بکیزمکدن شدله توقی ایلمک دکلئ در ؟

هم بونی عجباً اولیه قولای برشی می صانیورلر ؟ « غربلی اوله جغز » دیمکه همان ایش اولوب بتیورمی ؟ نه دن بزلر دائماً قفامیزی افراطدن افراطه چاروبوب طور یورز ؟ نه وقت اعتدال یولنی طوته جغز ؟ یازیق دکلئ ؟ تورک یوردی ، سنه لرجه قیلری صاف وتمیز اولان اوزواللی کنجلی « کری چکمک » ایسته دی ؟ شمدی ده باشق دیارلره آشیرمق ایسته یور ؟ قهرمان ملتیز مادیا تده اوروپادن کری قالمش سه ده معنویاتده ، اجتماعاتده اوندن یوکسکدر . بو قدر اصیل ، بو قدر یوکسک سجیه لی بر ملت یریوزنده بولونماز . بویه فطرت نجیه صاحبی بر ملتک حیات اجتماعاتنی بکنمیوب ده اوننی ییقه رق یرینه حیات معنویله ری تفسخ ایتش ملتیرک

اجتماعاتی کتیرمه به قالقیشمق کنه دکلئ ؟ یازیق دکلئ ؟ طبیعت قارشئ اولان بو حرکت علمله ، فله ناصل قابل تألیف اولور ؟

عجباً ماتی غربلاشدرمق ایسته یل بو ذوات بیلمیورلری که ملتیرک اجتماعاتی کندی افکار و عقایدینک ، کندی اخلاق و سجاایاتنک ، کندی مشرب و احوال روحیه سنک مولودیدر . هیچ بر ملت دیگر ملتک اجتماعاتی نقاید اید من . علوم و قنون مثبت سنی ، صناعتی آله ؛ چونکه بوتلر ملتیر آرمسنده مشترکدر ، هویت ملیاتی تبدیل ایدرجک ماییتی حائز دکلر . لکن اجتماعات کله چه اوه ، بویه میدر ؟ هر ملتک کنزیه مخصوص بر اجتماعاتی واردر که دیگر ملتیردن اوننی تفریق وتمیز ایدن بواجتماعات خصوصیه سیدر . و بوعضویت اجتماعیه میدر . ماضینک محصولیدر . بونی دکیشدیرم بیلمک نه شونک بونک التده در ؟ نه ده ضرردن ، فوضای اجتماعیه دن باشق بر فائده یی موجبدر . زیرا هر هانکی بر ملتک اجتماعاتنه تمیل ایدن دیگر ملت کندی هویتی تمیل ایتدیکی ملتک هویتنه قاب ایتمکدن باشق برشی یامش اولماز .

غریک اک بویوک حکما سنندن « کوستا دلوبون » (روح سیاست) نده دیور که :

« علم الحیات متخصصلری ، لا بوراتوارلرینک بوتون معاوضلرینه ، خدمت لرینه رغماً بر نوع ذی حیاتی تبدیله اصلا موفق اوله مامشلردر . صنعت تربیه نک وجوده کتیرمه که مقتدر اولدینی تعدیلات بسیطه خارجه ، ناقابل امتداد و محروم قوتدر . بر عضویت اجتماعیه یی دکیشدیرمک ، بر وجود ذی حیاتی تبدیلمدن دهاقولایمیدر ؟ مؤسسات جدیده واسطه سیله جمعائی یکی باشدن تشکیل ایتک امکائی ، بالعموم ادوار اختلال لرینه وبالخاصه بزم انقلاب کبیرک کله دائماً قطعی و محقق کورونمشدر ، بو امکان الحاله هده سوسیالیستلر جه ده شبهه سز و قطعی کورولمکده در . بونلرک هپسی ده جمعیات بشریه یی عقل نظری طرفدن وجوده کتیریلش پلانلر اوزرینه یکی باشدن انشا ایتک ارزوسنده بولونیور .

« مع مافیه بو فکر اساسی بر جهندن تعمم و ترقی ایتدیکه غلهمه دیگر جهندن کیت کیده بونک خلافتی ادعا ایدیور . مؤسسات بر شکل داخلی به موافق کله بیلمک خاصه سنه مالک ، فقط اوله بر شکل وجوده کتیرم بیلمه به ناقادر بر نوع لباس تشکیل ایدر . وایسته بو سبیدن بر قوم ایچون بک ابی اولان مؤسسات دیگر بر قومه کوره غایت فضا و مشوم اولایلیر .

« بر قومک مؤسسات و قوانینک تبدیله روحنک تعدیل و اصلاح ایدیه ییله جکته اینانق آرتیق بر اقوام حاله کلشدر . لاتین اقوامی هنوز بوطن فاحشدن فارغ اولمامشلردر . وایسته اونلرک ضعفیتنه بادی اولانده بودر . لاتینلرک نفوذ مؤسسات حقنه کی ظن واهیله ، تاریک اک خونین براختلاله ، میلیونلرجه آدمیلرک ممات دهشت انکیزینه ،

بالعموم مستعمراتك انحطاطه وسوسيا ليزمك ترقیات تهديدكارانه سته باعث اولمشدر .

ايشته غريبلى متفكر لرك ، علم اجتماع متخصصلر نك نقطه نظرى ! شو حالده ناصيل اولورده بواقديلر برعضويت اجتماعيه يي ديكشذيرمك ايجون چابالا يوب طور يورلر ؟ والله ، انسان سوديكى آدملىرى بويله چور اقلرده سر كردان كوردكجه آجيه جنى كليور : هم اولرله ، هم ده آرقه لرندن سوروكله ن زوالليرله ! فقط چاره يوقدر ، حيزى آنجه يه قدر بو (سىل) ده اوكنه كلن تازه فدانلىرى سوروكله يوب كوتوره جكدرد . همان الله انصاف وهديتلر احسان ايتسونده حق بولنى بزه كوسترسون .

غريبه شومو ايتسيزلرك نظر عيرنه :

اصول وقوانينك تأثيرلى

اقدام صاحبي احمد جودت بك لوزاندن يازيبور :
اخيرا فرانسه نك روان شهرنده شايان دقت بر اجتماع وقوع بولمشدر . بواجتماع فرانسه ده عائله نك ماده و ممنا اصلاحي مسئله سيله اشتغال ايتمشدر . يعنى ايجنده صفاي قلبايله اوطوريله جنى بر نه وجوده كتيلىسى ، محل اخلاق اولان احوال دن عائله نك قورتللىسى ، وعائله حقوق محفوظ طوتللىسى كپ مسائل بواجتماعه سوز سويله ين بر طاقم اكابرى اشتغال ايتمشدر .

اسكى وكلا دن [فرانسه وكلا سندن] بر ذاتك سويله ديكى سوزلر غايته مؤثر در . معلوم يا فرانسه ده چوجوق آرز اولويور . ده طوغرى تعبير ايله ديه لم كه چوجوق پيدا ايدلسندن چكينليور وفرانسز ملتى اورده ميور . بو حاله شاهد اولان عاقلر ، فاضلر انديشه ايجنده درلر . بركون بوملتك قدرتى ، سائرلر نه نسبت نزل ايدمك ديه قورقيورلر .

بوذات فرانسه ده فرديت حكمرما اولديغنى ، يعنى ، يالكز بن وارم ونم منفعت واردر ، ديكرلرينك وجودى ومنفعتى يوقدر ، فلسفه سى حكمرما اولديغنى وجماعتك منفعتى دوشونله ديككى سويلدكدن صوكره فرانسه قانون مدنيسنه چكيور وبوقانونى بكنمه يور . بوقانونه گوره هر بر فرانسز سوزوقاقده بولونمش برچوجوق كپ طوغيور وغير متأهل اوله رق وفات ايديور ، ديور .

شمدى بوراده غايت مهم برشى سويله يور . فرانسز قانونلرينك بو حاله كلشنه سبب زان زاق روسو فلسفه سى وصوكره آنسيقلره دى نحرلرينك اشاعه ايتدكلرى فكر فلسفى اولديغنى تفصيلاً بيلديريور . فرانسز قانون مدنيسنى بوكونكى احوال مؤسسه نك سببى اوله رق كوسته بريور .

بوسطرلرى اوقوينجه بن دوشونمكه واردم . لوزان قونفرانسى مباحثانده ، بزه بعض اجنبى حقوق شناسلىرى كتيردلىسى وبولرله برده قانون مدنى تنظيم ايتديرلىسى سوزى چكشدى . بور مهم مسئله در . آوروپانك شوراسندن ، بوراسندن كله جك ارباب حقوقك آناطوليله ياشايان بر تورك قومك تمامنى تأمين ايدميه لرك بر قانون مدنى تنظيم ايدميه يلوب ايدميه جكلرى جاي سؤالدر . بر مملكتى واهاليسى هيچ طائيمان اجنبيلرك او مملكت واهاليسى ايجون نصل موافق قانون وضع ايدميه يلبير اولدقلىرى عقل قبول ايتز . بز مثلا فرانسز قانونلرني ، اولرك ياني باشنده بولونان عين مدنيتنه سالك انكليز قومك قانونلر نه موافق كورميورز . بربرى آراسنده بيوك فرق واردر . بوبيله اولورسه آوروپا قانونلرينك فكرى بزه نصل اويار .

برده بزم ياشايشمزدده ، ياسلاميتدن ويا توركلكدن ملهم اولان شرائط ايجنده « يالكز بن وارم ، باشقه لرى يوقدر » قاعده سنك حكم ايتديكى كوره ميورز . اسلاميت عبادتدن طوتكده بر طاقم دنوى امور مهمه يه قدر جماعتك كنديسنك ومنفعتك موجوديغنى اساس اتخاذا ايديور . « يدالله بالجماعه : اللهك قدرتى جماعتده در » قاعده سنى قبول ايتدكدن صوكره عبادتك جماعته اولماسى افضل اولديغنى بيان ايتمش ، زكاتى ، صدقه يى قويمش ، ميرانده عائله نك نيجه افرادينك حقوقى دوشونمش ، وصيتى نك مال دن معتبر عد ايتمش ، شخصى ، مساوى اخلاقيه سنده غير مشول وحر كورمه مش ، حتى تقسيم غنائمه بيله بوكى قاعده لرى قبول ايتمشدر . اوزمانكى مسلمانلر بيوك آدملىر ايدى . اصحاب دن برى خفا ايشله ديكى بر كنانه آجيه اورديره رق كندى نرجم ايتديرمش ايدى .

خلاصه بر مملكتنده ياپيله جق قانونلرك ذهنيته تعيين مسئله سى ، بر مملكتك سعادت وفلا كتى نقطه نظرندن غايت مهمدر . اسويچره قانون مدنيسنى تدوين وترتيب ايدن مشهور حقوق شناس هور اخيرا وفات ايتدى . بوذات مملكتك قانون مدنيسنى اون سنه تدقيقاتدن صوكره ترتيبه موفق اولمشدر . اونك تدوينندن اول اسويچره قانونلرينك هر برى بر باشقه تأثير آلتنده قالمش . حتى اسويچره نك آلمان لسانيله متكلم اولان قسى آلمانيا قانون مدنيسيله عمل ايتمكه باشلامش ايتمش . هور ايسه قانون مدنيسنه اسويچره نك كندى عادات واخلاقى ، كندى تربيه سنى ، كندى ذهنيته اساس اتخاذا ايتمشدر . اونك ايجون بوذات اسويچره نك ، بيوك آدملىرى صره سنده عداولونيور . بولر ، بوتفصيلات بزم ايجون برر عبرتدر .

كنج خريستيانلر جمعيتى

شعار اسلاميه يي بيقمق اوزره استانبولك مخلف اقسامنده شعبه لر كشاد ايدرك فعاليت باشلايان بومضر جمعيتك كنجلىرى ، بالخاصه كنج قيزلى باشدن خيقلارمق ، اولرك حسيات دينيه ومليه لرني كوكندن صارصمق خصوصنده بايمش اولديغنى فسالفلر حقنده آنقرده نشر اولويان سيدل لرشاد نسخه لرنده اوزون اوزادى يه معلومات ويرمشدك . مؤسسه لر نيك دوامنى بر تعهد دولى آله المي ايجون تالوزان قونفرانسنه قدر مرخصلر كوندرديكى ده نكهن هفته يازمشدق .

حيات اجتماعيه مزى تلمدن بيقمق اوزره نشكل ايدن بويله برفساد اوجاغلك هر كسك كوزى او كنده سلمه السلام ايقاق تخريبات ايتسه البته دينه ، استقلالنه صاحب بر حكومت ايجون تحمل اولتور شى دكلدى . تشكر اولتور كه حكومت بومسئله يي نظردقته اله رق بوفساد يوه سنى طاغيتمه يه عزم ايتمشدر .

اساساً بوجعيتك بوراده بدايت تشكلكنده حكومتدن هيچ بر مساعده استحصال ايتمكسز ن تشكل ايتديكى ومقصد تشكلك شهبه يي داعى بولونديغى حكومتجه اجرا ايديلن تدقيقاتدن ده آكلاشيلمشدر . بناء عليه مملكتك قانونلر نه درعايته لزوم كورمه ين و جمعيتك فعاليتنى طور دورمق حكومتك اك متحتم وظيفه سى اولمشدر .